

LỜI MỞ ĐẦU

Hệ thống tàu thủy trên các tàu hiện đại là các yếu tố rất quan trọng trong lĩnh vực đảm bảo an toàn cho tàu khi hành trình. Các hệ thống tạo ra và duy trì điều kiện sống còn cho thủy thủ đoàn và hành khách, cũng như tạo ra điều kiện để giữ được hàng hóa và các trang thiết bị, phục vụ các trang thiết bị, chống cháy nổ, v.v.

Tính kinh tế và độ tin cậy trong khai thác của tàu phụ thuộc vào mức độ hiện đại hóa của các yếu tố kết cấu của hệ thống và các phương tiện điều khiển chúng.

Các yếu tố kết cấu của hệ thống cần phải có biên dạng nhỏ, dễ chế tạo và giá thành hạ, vật liệu của chúng cần phải chống được sự tác động của nước biển và không khí ẩm, đảm bảo an toàn khi cháy, khi làm việc ít kéo theo tiếng ồn, nếu có thì cũng không vượt quá mức độ cho phép.

Sự tiêu chuẩn hóa các kích thước điển hình của các chi tiết đường ống, các phụ tùng và các cơ cấu, tổ hợp các nút lắp ghép từ các chi tiết phải được thực hiện với sự làm việc tiện lợi nhất và số chi tiết phải là tối thiểu, đảm bảo cho hệ thống phải đơn giản và có giá thành hợp lý, đảm bảo nâng cao được hiệu quả làm việc và vật liệu phải kinh tế.

Tất cả các điều này được thể hiện trong thiết kế và chế tạo hệ thống tàu thủy trên những tàu hiện đại, liên quan đến rất nhiều các vấn đề mới, phức tạp, đòi hỏi phải giải quyết nó trong những chuyên ngành hẹp. Phù hợp với các yêu cầu này, tác giả đã thu thập, sưu tầm nhiều tài liệu liên quan để biên soạn giáo trình “Hệ thống tàu thủy” này. Sách được chia thành 10 chương, ngoài phần các khái niệm cơ bản và phân loại các hệ thống, cũng như phân làm sáng tỏ phương pháp tính toán thủy lực đường ống, các đặc tính và lựa chọn máy, xác định điều kiện làm việc phối hợp của chúng trên mạng đường ống, thì các hệ thống có thể được chia thành năm nhóm hệ thống lớn trên tàu thủy, bao gồm: các hệ thống hầm tàu; các hệ thống phòng, phát hiện và chữa cháy; các hệ thống vệ sinh và chất thải; các hệ thống vi khí hậu nhân tạo và các hệ thống chuyên dụng cho tàu dầu.

Sách dành cho các sinh viên chuyên ngành thiết kế, đóng tàu và kỹ thuật đại dương trong các trường đại học. Sách cũng có thể có ích cho những chuyên gia hoạt động trong lĩnh vực thiết kế, đóng và khai thác tàu.

Lần đầu biên soạn, những thiếu sót, khiếm khuyết của cuốn sách chắc là không tránh khỏi, rất mong nhận được sự đóng góp ý kiến của độc giả để lần tái bản cuốn sách được hoàn thiện hơn. Tác giả xin chân thành cảm ơn những ý kiến đóng góp đó. Mọi thư từ xin gửi về tác giả theo địa chỉ: Bộ môn Lý thuyết Thiết kế tàu thủy, Trường Đại học Hàng hải Việt Nam.

Tác giả

MỤC LỤC

Lời mở đầu	3
Chương 1: KHÁI NIỆM CHUNG VỀ HỆ THỐNG TÀU THỦY	5
1.1. Khái niệm và ý nghĩa của hệ thống	5
1.1.1. Định nghĩa	5
1.1.2. Các yếu tố kết cấu của hệ thống	5
1.1.3. Ý nghĩa của hệ thống	6
1.2. Phân loại và các yêu cầu đối với hệ thống tàu thủy	6
1.2.1. Phân loại theo công chất lưu chuyển trong hệ thống	6
1.2.2. Phân loại theo chức năng và công dụng của hệ thống	6
1.2.3. Các yêu cầu đối với hệ thống tàu thủy	7
Câu hỏi kiểm tra	8
Chương 2: CÁC YẾU TỐ KẾT CẤU CỦA HỆ THỐNG TÀU THỦY	9
2.1. Đường ống	9
2.1.1. Khái niệm về đường kính danh nghĩa và áp suất danh nghĩa của đường ống	9
2.1.2. Phân loại đường ống	9
2.1.3. Tính toán đường ống	10
2.2. Các chi tiết nối ống	11
2.2.1. Nối bằng mặt bích	11
2.2.2. Nối bằng đai ốc – ống lồng	13
2.2.3. Nối bằng ống lồng cứng	14
2.2.4. Nối bằng ống lồng mềm	14
2.3. Phụ tùng, thiết bị của hệ thống	15

2.3.1. Phân loại phụ tùng, thiết bị	15
2.3.2. Các loại thiết bị, phụ tùng cơ bản của hệ thống	16
2.4. Dẫn động các thiết bị	18
2.4.1. Dẫn động trực	18
2.4.2. Dẫn động bằng khí nén	19
2.4.3. Dẫn động bằng thủy lực	20
2.5. Các máy móc của hệ thống tàu thủy	21
2.5.1. Phân loại bơm thủy lực	21
2.5.2. Các thông số kỹ thuật cơ bản của bơm thủy lực	21
2.5.3. Công suất và hiệu suất của bơm	26
2.5.4. Cột áp hút cho phép của bơm (hay vị trí đặt bơm tối đa)	26
2.5.5. Các kiểu kết cấu của bơm	29
2.6. Các dụng cụ đo – kiểm tra thiết bị	32
2.6.1. Thước đo mức nước	32
2.6.2. Ống khí	33
2.6.3. Cột chỉ báo mức nước	34
Câu hỏi kiểm tra	35
Chương 3: CƠ SỞ TÍNH TOÁN THỦY LỰC ĐƯỜNG ỐNG	36
3.1. Khái niệm chung	36
3.1.1. Đặt vấn đề	36
3.1.2. Xác định tổn thất dọc đường	37
3.1.3. Xác định tổn thất cục bộ	39
3.1.4. Nhiệm vụ và các phương pháp tính toán thủy lực đường ống	40
3.2. Phương pháp giải tích	41
3.2.1. Tính toán hệ thống ống đơn giản	41
3.2.2. Tính toán hệ thống ống phức tạp	45
3.3. Phương pháp tổn thất cột áp trên một đơn vị chiều dài ống của hệ thống ống	47

Câu hỏi kiểm tra	48
Chương 4: CÁC HỆ THỐNG HÀM TÀU	49
4.1. Tính năng của hệ thống hàm tàu	49
4.2. Hệ thống hút khô	50
4.2.1. Hệ thống hút khô bố trí theo theo nguyên tắc tập trung	51
4.2.2. Hệ thống hút khô bố trí theo nguyên tắc phân nhóm	52
4.2.3. Tính toán đường kính của đường ống	52
4.3. Hệ thống dẫn	53
4.3.1. Các yêu cầu cơ bản của hệ thống dẫn	53
4.3.2. Sơ đồ nguyên lý của hệ thống nước dẫn	54
4.3.3. Tính toán đường kính của ống	55
4.4. Hệ thống cứu đắm	56
Câu hỏi kiểm tra	58
Chương 5: HỆ THỐNG CỨU HỎA	59
5.1. Các hệ thống tín hiệu và các biện pháp cứu hỏa trên tàu	59
5.1.1. Hệ thống tín hiệu báo cháy	59
5.1.2. Các phương pháp dập tắt đám cháy	60
5.2. Hệ thống dập tắt bằng nước	60
5.2.1. Các yêu cầu đối với hệ thống cứu hỏa bằng nước	60
5.2.2. Nguyên lý hoạt động của hệ thống cứu hỏa bằng nước	62
5.2.3. Tính toán hệ thống cứu hỏa bằng nước	63
5.3. Các hệ thống dập tắt bằng bọt	65
5.3.1. Khái niệm chung	65
5.3.2. Nguyên lý hoạt động	66
5.3.3. Tính toán hệ thống dập tắt bằng bọt	67
Câu hỏi kiểm tra	69
Chương 6: CÁC HỆ THỐNG VỆ SINH	70
6.1. Khái niệm chung về các hệ thống vệ sinh	70
6.2. Hệ thống cấp nước	70

6.2.1. Yêu cầu đối với nước ăn (uống)	70
6.2.2. Sơ đồ nguyên lý của hệ thống cấp nước	71
6.2.3. Tính toán hệ thống cấp nước	75
6.3. Các hệ thống vệ sinh, nước thải và thoát nước	78
6.3.1. Hệ thống nước nhà vệ sinh và nước thải	78
6.3.2. Hệ thống thoát nước	82
Câu hỏi kiểm tra	83
Chương 7: CÁC HỆ THỐNG SỬỚI	84
7.1. Chức năng và yêu cầu cơ bản đối với các hệ thống sửới	84
7.2. Tính toán tổn thất nhiệt qua các phòng được sửới	84
7.3. Hệ thống sửới bằng nước	88
7.3.1. Khái niệm chung	88
7.3.2. Sơ đồ nguyên lý của hệ thống	89
7.3.3. Tính toán hệ thống sửới bằng nước	91
7.4. Hệ thống sửới bằng không khí	94
7.4.1. Khái niệm chung	94
7.4.2. Sơ đồ nguyên lý hoạt động của hệ thống	94
7.4.3. Tính toán hệ thống sửới bằng không khí	95
Câu hỏi kiểm tra	96
Chương 8: HỆ THỐNG THÔNG GIÓ VÀ ĐIỀU HÒA KHÔNG KHÍ	97
8.1. Vai trò và các dạng thông gió	97
8.2. Thông gió chung cho toàn tàu	99
8.2.1. Sơ đồ nguyên lý của hệ thống	99
8.2.2. Tính toán hệ thống thông gió chung cho tàu	100
8.3. Thông gió buồng máy	103
8.3.1. Sơ đồ nguyên lý hoạt động	103
8.3.2. Tính toán hệ thống thông gió buồng máy	104
8.4. Thông gió cưỡng bức hầm hàng	106

8.5. Tính toán mạng lưới thông gió	107
8.6. Các hệ thống điều hòa không khí	109
8.6.1. Các đặc tính của không khí ẩm	109
8.6.2. Phân loại các hệ thống điều hòa không khí	111
8.6.3. Sơ đồ nguyên lý của hệ thống điều hòa không khí	113
Câu hỏi kiểm tra	118
Chương 9: CÁC HỆ THỐNG LÀM LẠNH	119
9.1. Khái niệm chung và chức năng của hệ thống làm lạnh	119
9.2. Các máy lạnh	119
9.3. Các kiểu hệ thống làm lạnh	121
9.4. Cách nhiệt buồng lạnh	123
Câu hỏi kiểm tra	125
Chương 10: CÁC HỆ THỐNG CHUYÊN DỤNG TRÊN TÀU DẦU	126
10.1. Tính năng và yêu cầu chung	126
10.2. Các tính chất cơ bản của các sản phẩm dầu	127
10.2.1. Khối lượng riêng	127
10.2.2. Độ nhớt	127
10.2.3. Nhiệt độ bốc cháy	128
10.2.4. Tính bay hơi	128
10.2.5. Khả năng nhiễm điện	129
10.3. Hệ thống làm hàng của tàu dầu	129
10.3.1. Hệ thống làm hàng	129
10.3.2. Tính thời gian làm hàng và chọn bơm hàng	132
10.4. Hệ thống hâm nóng, làm mát dầu	133
10.4.1. Hệ thống hâm nóng dầu	133
10.4.2. Hệ thống làm mát dầu	134
10.5. 10.5. Hệ thống thông hơi, thoát khí dầu	135
10.5.1. Khái niệm chung về hệ thống thông hơi, thoát khí hầm hàng dầu	135

10.5.2. Nguyên lý của các hệ thống thông hơi thoát khí	135
10.5.3. Kết cấu của một số chi tiết trong hệ thống thông hơi, thoát khí	136
10.6. Hệ thống đo lường hàng trong két	138
10.6.1. Khái niệm chung	138
10.6.2. Phương pháp ống thủy	138
10.6.3. Phương pháp phao nổi	139
10.6.3. Phương pháp thủy tĩnh	140
10.6.4. Phương pháp điện tử (cảm biến điện dung)	140
10.7. Hệ thống khí trơ	140
10.8. Hệ thống làm sạch két	141
Câu hỏi kiểm tra	143
Tài liệu tham khảo	144
Mục lục	146